

דבר חודש בחודשו

גיליון 20
חנוכה כסלו-טבת
תשע"ט

מתורתו של הגאון הגדול רבי יואל שורף שליט"א
רו"נו ישיבת דבר ירושלים ומרבני שכונת מעלות דפנה

חנוכה של שנת תרע"ח, שאז הייתה הצהרת בלפור ב"ז חשוון של אותה שנה, סמלה תחילת סיום האסלם והנצרות! אלנבי כובש הארץ רצה לכבוש את ירושלים ב-25 לדצמבר לתתה מתנה לעולם הנוצרי! אבל ההשגחה העליונה סובבה שהטורקים נכנעו ללא מלחמה כבר ב-9 לדצמבר בערב חנוכה, לסמל בכך כי ירושלים בסיום שלטון האסלם על ירושלים, וממילא על הארץ, אינה שייכת לנצרות אלא לעם ישראל. ובערב חנוכה הייתה נבואת חגי על גאולת ישראל ומלחמת גוג ומגוג.

בשנת תשנ"ב התפוררה ברית המועצות כמו שהתפללנו בשירת מעוז צור: "דחה אדמון בצל צלמון הקם לנו רועה שבעה". גם מותו של עשו היה בחנוכה (בני יששכר) זה בבחינת אש של יעקב ששרף את הקש של עשו. וגם את התבן של ישמעאל [שהוא בגימ' 450 עם 1 הכולל תבן 452, וארבע מאות איש שבאו עם עשו להילחם ביעקב הם בגימ' 400 קש וכתוב והיה בית עשו לקש].

בחנוכה תשע"ו, האפיפיור פסק: שעל הנוצרים להפסיק להתפלל על כך שהיהודים יתנצרו.

ב"ח כסלו שבעים שנה אחר הכרת האו"ם בזכותנו בארץ, הכיר טרמפ נשיא המעצמה העולמית בירושלים כבירת ישראל.

לאור כל הרקע שהובא למעלה, ראוי להזמין את האומות להר ציון בירושלים, להשתתף בהדלקת נר ראשון של חנוכה המסמל את ניצחון המכבים עובדי ה' את יו. וראוי לשים לב לעובדה - שנרות חנוכה הם שמונה, מספר המסמל את אחרית הימים, שבימינו מדליקים בכיכרות מדינות נוצריות רבות ואף בקרמלין ובבית הלבן. וגם נוהגים ללא מורא להניח תפילין בכל מיני מקומות ציבור. וכן הציציות הן מגולות. והם שלושה דברים שקשורים למספר שמונה, שהוא כאמור מסמל את אחרית הימים, וגם מסמל את חובותינו - ללמד את אומות העולם - שהן שבע מצוות בני נח וכל החובות המוסריות. על הציצית כתוב (בזכריה ח'): שהגויים יתפסו בכנף יהודי לומר נלך יחדיו לעבוד את ה'. על התפילין נאמר: "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך" - ודרשו חז"ל בברכות (פ"ק): אלו תפילין שבראש, ולומדים שתפילין שבראש שהוא עשוי ארבעה בתים מהמילה טוטפות: טט בכתפי שתיים, פת באפריקי שתיים, אך למה צריך להרחיק לכת ולהתייעץ עם הגויים כיצד יהיו התפילין שלנו? אלא רמז יש בזה שהתפילין שייכות גם להן.

וכל שלושת הדברים הנזכרים, עד לפני שנים לא רבות, היו מסתירים אותם מעיני זרים, והנה בימינו הפכו לדברים שבפרהסיא כי עתה הגיע הזמן ללמד את האומות.

מאורעות התקופה בראי התורה דבר מורינו הרב שליט"א

חנוכה הוא המשך של חג אדם הראשון שחגג אותו סמוך לבריאה.

חנוכה לגויים:

הגמרא (ע"ז ח) מבארת מה המקור של חגי אלילי רומא קרטסים סטר נורא וקלנודא [היינו הקריסמס ב-1 בינואר ראשית שנת הנוצרים] שורשם מחגי אדם הראשון שחגג לשם שמים והם הפכו אותם לחג אלילי אשר הנוצרים אימצו אותם לחגייהם.

אדם הראשון כאשר ראה שהיום הולך וקטן והחושך מתרבה, חשש שזו גזרת המוות שנגזרה עקב חטאו והעולם יחרב. עמד וצם שמונה ימים, כאשר ראה שהיום חוזר לגדול הבין שזה דרכו של עולם, עמד וחגג שמונה ימים, לשנה האחרת קבע את שני הזמנים האלו לחג תודה לה', ועובדי האלילים הפכו אותם לחגייהם. שמונה ימים הראשונים היו לפני התקופה, והשניים אחריו. בימיהם היה הדבר ב-25 לחודש בימינו היום הקצר הוא ב-22 לדצמבר.

החנוכה שחל בכ"ה כסלו הוא תיקון לכישלון האנושות שנכשלה באלילות, החשמונאים שמסרו נפש נגד עבודה באלילות הצילו את העולם מהשתלטות היוונית.

בימינו היה לזה המשך: ב"ז כסלו שמונה ימים לפני חנוכה בשנת תש"ח הוכרזה מדינת ישראל באו"ם, דבר שהשמיט לחלוטין את בסיס קיומה של הנצרות, שטענה כל הזמן כהוכחה לאמתותה שגלות היהודים ללא תקנה בגלל סירובם לקבל את אליל. והנה רק מדינות נוצריות תמכו בהחלטה הזו כי ככתוב שעשו המכונה חזיר מלשון חזרה, זה משום שעליו להחזיר מלכות ישראל לבעליה. ורמז נוסף לדבר מנורת ציון השבויה שהייתה סמל מרכזי בשער הניצחון על יהודה, הפך להיות סמל מדינת ישראל החדשה. גם החלטת סן רמו לתת מנדט לאנגליה שהיה צעד חשוב בשיקום הארץ, היה באיטליה, שהיא בעצם המכונה בתלמוד: רומי, רמז לדבר המילים סן רמו עם 2 הכולל הם בגימ' השווה לגימ' של המילה משיח.

גם מנורת זכריה היא ההפטרה של שבת חנוכה. שבעת הנרות שהמנורה מאירה בהם הם כנגד שבע המצוות שנתחייב בהם אדם הראשון וכל האנושות. כך תוקנו גם שמונת הימים הראשונים, אחר שהשניים תוקנו על ידי חנוכה.

לקראת קיומן בעתיד כאשר נזכה לאפשרות לקיימן במלואן.

על פי כל הנזכר כאן, יש לדון אם יש מקום לעשות דברים שהם רוח המצווה גם כשאי אפשר עדיין לקיים את המצווה.

משום שכאשר נאמרו טעמים למצוות נכשל בהן שלמה המלך, כתוב בתורה איסור למלך: "ולא ירבה לו נשים ולא יטו את לבבו" אמר שלמה המלך: אני ארבה והן לא יצליחו להטות את לבבי, ונכשל והטו את לבבו. וכן רבי ישמעאל ברבי יוסי קרא בשבת לאור הנר, כי היה בטוח בעצמו שלא יטה, ובכל זאת הטה, ואמר: כמה גדולים דברי חכמים שאמרו לא יקרא לאור הנר ולא נאמר הטעם: "שמא יטה" כיוון שהוא נכשל אחר שידע הטעם שהוא - שמא יטה. זו היא אזהרה שלכאורה לא ללכת לפי טעם המצווה בלי רוח הקודש שתבטיח שלא יצא מזה כישלון. ברם אין הדבר סותר למה שנאמר למעלה כי שתי הדוגמאות הן עשייה מנוגדת לעיקר ההלכה בגלל רוח המצווה. אבל אנו עוסקים בשאלה הפוכה לעשות תוספת למצווה וכעין דברי ספר החינוך למעלה.

מכל מקום יש לדון לגבי תוספת למצוות, אם יש לחשוש כמו שקרה שהתרחצו אחר הטבילה במקוואות המלוכלכות, ונהיה חשש שמא יחשבו שזה העיקר, והיה צורך לתקן לא להתרחץ במים שאובים אחר הטבילה במקוה.

לכן לפני שעושים איזה תוספת למצווה, אולי קיימת סכנה מעין זה. שאם נתקן תקנות חדשות ישנה סכנה שיחשבו אותן לעיקר המצוות. וכבר נחלקו אם ראוי לעשות זכר למצוות הקהל. החזון איש אסר לעשות. ובעל האדרת המליץ כן לעשות, משום זכר למקדש. ואם כן אולי שב ואל תעשה עדיף?

בכל זאת, קשה לומר שב ואל תעשה עדיף. כי הרגשת הדריכה במקום אחר חמישים ואחת שנה לאיחוד ירושלים, ולא רואים התקדמות בציבור בנושא אחרית הימים, גורמת למבוכה. ואולי זה הגורם לתסיסה גוברת והולכת בריבוי העולים להר הבית. למרות איסור הרבנים!

בהזדמנות זו ראוי להזכיר את דברי החתם סופר (חידושו למסכת נידה) שכתב: כאשר ישנה התעוררות בציבור, אין למנהיגים להילחם נגדה אלא הם צריכים לנווט אותה!

לכן נראה, שיש לבחון בכובד ראש, את הרעיונות החדשים כמו לעשות זכר לשירת הלויים! שבעת אמירת שיר של יום השבת, הלוי יכריז באיזה ניגון ישירו אותו, והציבור כולו יאמר בשירה לפי הניגון שבחר הלוי, או בצורה שונה אבל ברוח הדברים. כדי לעשות זכר לשירתם במקדש.

הדבר השני שגם אותו ראוי לבחון, מצוות מעשר שני ונטע רבעי עיקרם היה להעלותם לירושלים ולאוכלם שם כדי להתחזק ביראת שמים ולימוד התורה שם. ובימינו שאין, מקדש ואנו טמאים, אנו רק פודים את הפירות להופכם לחולין, ולא עושים שום דבר

דיון על עשיית זכר למצוות שקוימו בעבר, כדי לדעת לקיימן בעתיד. וקיום רוח המצווה, גם כשאי אפשר לקיים את המצווה בעצמה.

במעמד הר סיני קבלנו על עצמנו לקיים את המצוות ואמרנו נעשה [את המצוות] בכל אופן. ונשמע [נתבונן בטעם המצווה]. לדעת בעל ספר החינוך, זה כדי להוסיף מבחינה מוסרית לפי טעם המצווה. לדוגמה: מצוות אהבת הגר נימק בעל ספר החינוך שזה משום שאדם זה בודד בקרב עם זר. והסיק, שכך גם אם יהודי נמצא בקרב יהודים בנכר יש לדאוג לו כמו לגר. לדוגמה עולה חדש שבא לשכונה ותיקה.

גם נחלקו רבי שמעון וחכמים אם דורשים טעם המקרא או לא, לגבי האיסור לחבול בגד אלמנה עשירה שהתיר רבי שמעון, משום שלמד שהטעם של המצווה הוא כדי לא לגרום להוצאת שם רע עליה, שבמקרה והיא ענייה הוא יבוא אל ביתה שחרית לקחת את המשכון ולהחזיר בערבית, ואצל עשירה שאין צורך להחזיר כל יום, זה לא שייך.

וכן נחלקו להפך, ה"ט"ז ובעל התומים: אם מותר לקחת משכון לא מאלמנה אלא בגרושה עניה, שגם אצלה קיים הטעם שנאמר באלמנה, ומה שאומרים שלא דורשים טעם המקרא, לפי ה"ט"ז, היינו, שלא לעשות נגד פשטות הכתוב, שלא נאמר בו חילוק בין עשירה לענייה. ונראה שדברי החינוך שנאמרו למעלה, לכאורה תומכים בשיטת ה"ט"ז. אולם, יתכן שהיא שיטה שלישית, שהחייב לפי החינוך של טעם המצווה יתכן שהוא רק חיוב מוסרי ולא חיוב הלכתי, דעת ה"ט"ז הוא לכאורה דין תורה ממש.

רבן יוחנן בן זכאי עשה כמה תקנות בגלל "מהרה יבנה המקדש": נטילת לולב כל שבעה כמו במקדש, ולא רק יום אחד כמו שהדין בכל מקום אחר. יום הנף כולו אסור בתבואה חדשה. ועיקר הסיבה לתקנות האלה הייתה. כי צריך לעשות ציונים להרגיש בחסרון המקדש. ככתוב "ציון דורש אין לה" דייקו את הכתוב מכלל דבעי דרישה (סוכה מ"א).

והנה מעשר שני בימינו עושים רק פדיון על פרוטה ואין זכר לרוח המצווה עצמה, שהיא לעלות לירושלים ולהתחזק בכבודת ה' שם.

הרב קוק אמנם התייחס לכך ובספר ראש אמיר נכתב: "המצוות התלויות בארץ, הנה הן הרכוש הרוחני היסודי של האומה בכללה, ושל קדושת יחידיה".

ואף שעיקר המצוות של נתינה לכהן וללוי אינן מתקיימות כראוי, ומכל שכן מעשר שני ונטע רבעי, שצריכים להיאכל בירושלים. ואנו רק פודים אותם.

בספר מועדי הרא"ה (עמ' קצ"ד) כתוב בהרחבה, וזו תמצית דבריו:

"שאף שהן כרגע מצומצמים. אבל אם מקיימים אותן כראוי, ובהתלהבות, הן כגרגיר הזרע שמצמיח ומחנק את העם בימי שפלותו לרוח גדלות!". וזה מכין אותנו

למרות האיסור?! וכן, מה ראו פועלים יהודים, שבתוקף עבודתם הורשו להיכנס למתחם הקבר, ונצלו זאת לחדור לקבר עצמו, שהוא במערה מתחת למתחם, וראו כביכול את תפארת המלוכה של דוד המלך.

וגם שני הקברים, שנמצאים בסמוך לשער יפו [משמאל לו במקום מגודר], מעידים על כך. משום, שאלו הם קברים, של שני המהנדסים שבנו על פי הוראות השולטן, את חומת העיר העתיקה הקיימת עד היום, והם הומתו בפקודת הסולטן הטורקי, על כך, שלא כללו בתוך חומת העיר, את הר ציון וקבר דוד, עקב שוחד שנתנו התושבים כדי למעט את התשלום שגבו מהם בשביל החומה.

וראויה לתשומת לב העובדה הזו, שהר ציון נשאר מחוץ לחומות העיר העתיקה. עובדה שהייתה לה משמעות גדולה לעניין הבנת התקופה שלנו! היות והכרזת המדינה בא"ס, והקמתה בעקבות כך. הייתה מכה קשה לכזב הנוצרי - שעליו הייתה בנויה אמונתם, והוא, שהיהודים נודדים ממקום למקום ושהורחקו מארצם, שזה היה לטענתם, כי היהודים לא הסכימו לקבל את דתם הכוזבת. והנה חזרו היהודים לארצם, על כן טענו נוצרים כדי להצדיק בכל זאת את כזבם, כי אין זו שיבה, שהרי העיר ירושלים [שהיא עיר דוד] - שהיא בתוך החומות, לא נמצאת בידי עם ישראל, והיא עיקר הארץ!

אבל העובדה, של המצאות קבר דוד בהר ציון בידינו, כיון שהיה מחוץ לחומה הפריכה את טענתם, משום שהר ציון ששם קבור דוד, מסמל את דוד והמשיח. (המילים בהר ציון בגימ' השווה לגימ' של המילה המשיח=363).

גם ימי שחרור ירושלים ההיסטורית במלחמת ששת המים, היו קשורים לדוד. וזאת, כי ההשגחה העליונה, סובבה שבעת הקמת המדינה, ירושלים ההיסטורית, תיפול בידי הערבים, שאם לא כן, היא הייתה הופכת להיות עיר בין לאומית, כפי תוכנית החלוקה שקבע האו"ם בשנת תש"ח. ואילו הייתה ירושלים העתיקה בידינו, לא היינו יכולים לעמוד בלחץ האומות, שרצו שירושלים תהיה עיר בין לאומית ולא תהיה שייכת לעם ישראל! לכן היא נמסרה אז לערבים, כי מהם לא יכלו לקחת את העיר, כדי להופכה לעיר בין לאומית, וכך התבטלה התכנית המקורית של האו"ם.

בהגיע הזמן וירושלים שוחררה, הרשות לציבור להגיע לכותל המערבי, נתנה לראשונה, בחג השבועות, יום לידת דוד! והדרך אל הכותל אז, התאפשרה [בגלל סיבות ביטחוניות] רק דרך הר ציון. ורק דרך כביש הקרוי על שם האפיפיור פאלוס, שביקר בארץ, ולא רצה לעבור דרך המעבר הרשמי של המדינה, כי הכנסייה, לא רצתה להכיר במציאות החדשה שהיהודים חזרו לארצם. ולכן סללו את הדרך הזו במיוחד עבורו.

ונפלאים דרכי ההשגחה: עם ישראל שחזר לארצו, צועד לראשונה לכותל, דרך הר ציון [שם קבר דוד] ודורך - דורס! על המקום, שסימל את אי הכרת הנוצרים, במציאות החדשה - שהיהודים חזרו למקומם, אחר שנות הגלות. ביום לידת דוד - חג השבועות!.

מרוח המצווה, כמו שהוזכר למעלה. ועוד בימינו שהפירות שרוב הציבור אוכל, הם באים לצרכן כבר לאחר הפרשת המעשר ופדיונו. ואין לציבור כמעט כל קשר למצווה.

לכן יש שהעלו רעיון, לעשות ניסיון לחדש את רוח המצווה, על ידי שכל אדם מישראל בכל יום או כל שבוע/חודש, יחשב מה המחיר של עשירית מגידולי הקרקע שנאכלו בביתו, וישים את שווים בצד, כדי שבכסף זה יוכל לבוא ולקיים חופשה בירושלים על מנת ללמוד תורה, ולפגוש תלמידי חכמים, וגדולי ישראל, לבקר במקומות הקדושים שם, כדי לתת מזון רוחני לנשמה.

עוד השלמה לאמור למעלה

אם טעם המצווה מגדיר את ההלכה למרות שלהלכה אין דורשים טעם המצווה, מצאנו שלכאורה טעם המצווה קובע הלכות, לדומה: דין שמיעת זכור לנשים, אם הסיבה לזכור את החיוב למחותו, אז נשים פטורות כי אינן בנות מלחמה, או שחיוב הקריאה הוא לסיבות אחרות כמו הסמ"ק שביאר שמצוות קריאת זכור הוא בעיקר לזכור את ההצלה מעמלק וזה שייך גם לנשים וכן אם יוצאים ידי חובת שמיעה בפרשת ויבא עמלק או רק בזכור כי רק בפרשת זכור כתוב הציווי למחות את זכר עמלק.

והתוספות הרא"ש (ב"מ פרק ז) ביאר שבמקום שהדבר מוכח הולכים אחר הטעם, בגלל שהגמרא דנה לגבי איסור חסימת השור בדישו: אם האכילה מזיקה לו אם מותר לחסום אותו, וצדדי הספק היו: אם התורה ציוותה לא לחסום משום תועלת השור, וכיוון שזה מזיק לו מותר לחסום או משום צער השור. שדש ורואה ולא אוכל. ואז למרות שהאכילה מזיקה לו אסור לחסום.

אולי זו היא גם סברת רבנו ירוחם המבאר למה לא מקיימים את המצוות כתיבת ספר תורה רק מעטים: כי בימינו לא לומדים בספרי התורה והם מונחים בארון הקודש, ולקריאת התורה מוציאים ספר אחד או שניים והשאר מונחים ללא שימוש, עד שמחת תורה שיוציאו אותם ירקדו עמהם. או ישתמשו בהם לקריאה בבית שני במועדים מסוימים.

מצוות האכילה בערב יום כיפור: אם גם חולה שאינו צם חייב במצווה, או אם נשים חייבות במצווה זו שתלויה בזמן.

למה לקרוא לגויים להר ציון

על חשיבותו של המקום שבו נמצא קבר דוד, גם בעיני הנוצרים, מורות הכנסיות הרבות, שבועונותינו, הם בנו בהר ציון. וכן המאמצים המרובים שלהם, לקנות את ההר כולו או לפחות חלק בקבר, והעמידו שם פסל כאילו הוא דוד, ויש מקום לחשש שהם רואים בזה קשר לאמונתם ר"ל.

גם המוסלמים ששלטו בארץ, נהגו בקברו קדושה, ולא הרשו לשום בן דת אחרת להיכנס למתחם הקבר. ונוצרו אגדות הקשורות ל"אי מתן רשות ליהודים להיכנס למקום", כיצד נצלו אלה שבכל זאת נכנסו

על פסלי נחושת, וכשדוד בא לכבוש את ירושלים הם אמרו לו לא תוכל לכבוש עד שתסיר את הפסלים העיוור והפיסח.

[מאורעות תרפ"ט בחברון היו בכיוון הפוך המסיתים פרסמו בקרב הערבים היהודים פוגעים במסגד אל אקצא, כי הדבר היה עקב דרישות יהודיות להרחיב במעט את הזכות המצומצמת שהערבים הרשו לשלטונות המנדט להתיר ליהודים ברחבת הכותל].

בבית המקדש כשהגיע זמן שחיטת התמיד שאלו האם האיר כבר המזרח, והיו מוסיפים עד שבחברון להזכיר זכות אבות.

תחילת גלות מצרים החלה במכירת יוסף גם קשורה ככתוב "וישלחהו מעמק חברון".

מלכות דוד החלה בחברון משם הוא יצא וכבש את ירושלים שם הוא נקבר, וכן שאר המלכים צאצאיו, כי באחרית הימים ירושלים והמקדש יהיו מרכז העולם, בימינו כבר רואים את תחילת התממשות הדברים, שנוכרים רבים מארצות שונות ממלאים את רחובות ירושלים. לעומת זאת אבנר בן נר שבתחילה המליך את בן שאול, אחר שהשלים עם דוד הוא נרצח ונקבר בחברון.

לעומת שער גן העדן שבחברון ישנו שער השמים בירושלים שממנו יורד השפע לעולם.

כל חורבן בדרך כלל יש בו בניין! לדוגמה: בניין העיר צפת עיר המקובלים בזמן הבית יוסף, נהיה עקבות חורבן יהדות ספרד בגרוש. בניין מדינת ישראל נהיה בגלל חורבן אירופה ישיבת פונוביז' בגלל חורבן ליטא, ישיבת חברון בירושלים אבי הישיבות של הישוב המתחדש היה בגלל מאורעות תרפ"ט שהחריבו את הישוב היהודי בחברון אז. בניין ירושלים בגלל חורבן צפת ברעידת האדמה הקשה שהיתה בשנת תקצ"ז. ומאז גם החלו להבנות הישובים החדשים בארץ.

.....
המכון לחסרת מכשול איסור תולעים לזיכוי חרבים! ניתן להזמין
הרצאות מחרב שלישי"א בעניין תולעים ודרכי הטיפול בהם

054-841-6169

***

לזיווג הגון

אליהו בן חנה

חיים בן רבקה יעל

זכות התורה תעמוד לתורמים וב"ג.

***

לקבלת העלון במייל ולתגובות: אש"ל - אגוד שומעי לקחו של

רבינו

eeguds@gmail.com

***

לתרומות והקדשות: 058-325-8278

בבחירות של ארצות הברית בשנת תשע"ז, היה מצבו של טראמפ גרוע ביותר כי נחשפה פרשה שהיה מעורב בה, והיו הסקרים 15 אחוז לטובת היריבה שלו. ובקשו מחבריו בארץ לעשות לתיקון מעמדו, הלכו אנשיו להר ציון ועשו סרט לנוצרים האוונגליסטים, להסביר את חשיבתו של טראמפ להצלת ארץ הקודש, וסרט זה כיכב ברשתות 36 שעות רצופות, ומחק את יתרונה של היריבה, יתכן והדבר נרמז בפסוק (עובדיה) "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו": המילים בהר ציון הן בגימ' המשיח 363 ודונלד טראמפ שווה לגימ' של המילים משיח בן דוד. משום שמעשיו מקרבים זאת. במיוחד הכרתו בירושלים ומלחמתו נגד שקרי האו"ם ביחס לישראל, ומינוי שופט שמרני לבית המשפט העליון בארצות הברית דבר שיכול לרסן את ההפקרות שהדמוקרטים הפיצו בעולם. ביותר בתקופת אובמה. [דבר שרמוז בספר יחזקאל פרק לח שבכל אות שביעית מהאות א' שבמילת נשיא, נוצרת המילה אובאמה]

קשרי חברון וירושלים

העיר חברון מכונה גם קריית ארבע, בגלל ארבעת זוגות העולם שקבורים שם. אדם וחווה אב ואם האנושות, ושלושת אבות ואמהות ישראל. עד כמה הדבר חשוב, אפשר ללמוד, ממה שנחמיה שכנע בו את מלך פרס להרשות לו לעלות לירושלים לבנות את חורבנה, במה שאמר לו (נחמיה ב' ג'): "עיר בית קברות אבותי חרבה", וגדולי ישראל כינו את המיתה בלשון "ושכבתי עם אבותי". ובהיות חברון מקום קברי האבות, הוא מקום קדוש יותר מסתם מקום בארץ ישראל. וגם כי הם מתפללים על עם ישראל כמסופר (ב"מ פרק ז'). וכלב סיכן עצמו ופירש מיתר המרגלים ללכת לבדו למערת המכפלה, לבקש שיתפלל שלא יתפס להיות עמהם, להוציא שם רע על הארץ.

את מערת המכפלה מצא אדם הראשון כשהלך לחפש מקום להיקבר - שיהיה נסתר כדי שלא יעשו אותו לאליל. וכן גם גילו לאברהם את הקבר, בעת שהמלאכים באו להודיע לו על לידת יצחק שכתוב ואל הבקר רץ אברהם ויקח בן בקר", ואותיות הבקר הן בשינוי סדר האותיות "הקבר" אותו בן בקר ברח ואברהם רץ אחריו והוא נכנס למערה ואברהם אחריו וראה שם ריח גן עדן ואת קבר אדם וחווה (ילקוט הראובני).

וקברי האבות במקום, יש בזה שני עניינים; התחלה - אבות האנושות והעולם. וסוף - קבורה, ובפרט לפי הקבלה ששער גן עדן והוא שם, ולכן קבר אדם את חווה שם (מובא בילקוט הראובני) ומעבר הנשמות הוא דרך מערת המכפלה. מתים שמתו מוות קליני סיפרו חשו שעברו דרך מנהרה חשוכה שיש אומרים שזו מערת המכפלה.

לפי פרקי דרבי אליעזר מערת המכפלה קשורה מאד לירושלים, כי היבוסים ולא רק בני חת היו קשורים למכירת מערת המכפלה והם לא הרשו את מכירתה כי ידעו שהארץ מובטחת לזרע אברהם. עד שאברהם נשבע שבניו לא יכבשו את ירושלים, והם כתבו את השבועה